

TÜRK HUKUKUNDA ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI

11.09.2019

Elektronik parayı fon karşılığında piyasaya ihraç edilen, ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve piyasaya süren dışındaki kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değer olarak tanımlayabiliriz.

Kanun, Elektronik Parayı “ihraç eden kuruluş tarafından kabul edilen fon karşılığı ihraç edilen, elektronik olarak saklanan, bu Kanunda tanımlanan ödeme işlemlerini gerçekleştirmek için kullanılan ve elektronik para ihraç eden kuruluş dışındaki gerçek ve tüzel kişiler tarafından da ödeme aracı olarak kabul edilen parasal değer” olarak tanımlar.

Türk Hukukunda, Elektronik Para Kuruluşu olarak nitelendirilen tüzel kişilerin denetim ve faaliyetlerini düzenleme altına almak amacıyla 6493 sayılı Ödeme ve Menkul Kıymet Mutabakat Sistemleri, Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Kanun (“**Kanun**”) 27 Haziran 2013 tarihine resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Kanun’a ek olarak uygulanmakta olan Ödeme Hizmetleri ve Elektronik Para İhracı ile Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşları Hakkında Yönetmelik (“**Yönetmelik**”), Ödeme Kuruluşları ve Elektronik Para Kuruluşlarının Bilgi Sistemlerinin Yönetimine ve Denetimine İlişkin Tebliğ (“**Tebliğ**”) ve Mali Suçları Araştırma Kurulu Genel Tebliği (Sıra No:5)’nde Değişiklik Yapılmasına İlişkin Tebliğ (Sıra No: 16) de mevzuatta yer almaktadır. Burada sayılanların dışında başkaca tebliğ ve yönetmelikler de mevcut olup yeri gelince ilgili mevzuata değinilecektir.

Bu mevzuatlarda da açıkça yer aldığı üzere elektronik para kuruluşlarının yetkilendirmesi ve faaliyetlerinin denetlenmesi Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu’nun (“**BDDK**” veya “**Kurum**”) sorumluluğundadır.

Bu çalışmamızda maddeler halinde Elektronik Para Kuruluşları açısından önem arzeden hususlara değineceğiz. Bu çalışmanın sektör içinden ya da dışından, bu konuya ilgi duyan profesyoneller ve hukukçulara ya da bu alanda faaliyet göstermek isteyen kişi ve kurumlara faydalı olmasını umarız. Mümkün olduğunca yalın bir dil kullanmaya gayret ettiğimiz bu çalışmamızın, özellikle uygulamaya dönük derli toplu hazırlanmış fazlaca kaynak olmadığını göz önüne aldığımızda ilgililere faydalı olacağını düşünüyoruz.

1. ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI VE ÖDEME KURULUŞLARI

Türk Hukukunda elektronik para kuruluşları ve ödeme kuruluşları aynı kanun içerisinde düzenlenmiştir. Ödeme kuruluşu, ödeme hizmeti sağlamak ve gerçekleştirmek için bu Kanun kapsamında yetkilendirilmiş tüzel kişiyi ifade ederken elektronik para kuruluşları ise yine bu kanun kapsamında elektronik para ihraç etme yetkisi verilen tüzel kişiyi ifade etmektedir.

Bu yazının yayımlandığı tarihte BDDK verilerine göre faaliyet izni alan aktif 35 ödeme kuruluşu ve 16 elektronik para kuruluşu bulunmaktadır. Ayrıca belirtmek gerekir ki aralarındaki temel farklara aşağıda değinilecek olmakla birlikte tabi oldukları hükümler birçok noktada ortaktır.

2. ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARININ FAALİYET İZİNİ ALMA ZORUNLULUĞU

Kanun, Elektronik Para Kuruluşu olarak faaliyet göstermek isteyen kuruluşların BDDK'dan izin alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Bankacılık Kanunu uyarınca faaliyet gösteren bankalar, Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi ve bu Kanun kapsamında elektronik para çıkarma izni verilen elektronik para kuruluşları dışındaki kişilerin elektronik para ihracı faaliyetinde bulunmaları yasaktır. Ayrıca Posta ve Telgraf Teşkilatı Anonim Şirketi'nin bu kanun kapsamında elektronik para ihracı yapabileceği ibaresinin 7077 sayılı kanun ile sonradan eklendiğini de belirtmekte fayda var.

Elektronik Para Kuruluşları belli şartları yerine getirerek BDDK'ya başvurur ve BDDK'nın değerlendirmesi de olumlu olursa kendilerine lisans verilir. Bu şartlar şu şekildedir;

- Anonim şirket şeklinde kurulması,
- Sermayesinde yüzde on ve üzerinde paya sahip olanların ve kontrolü elinde bulunduranların 5411 sayılı Kanunda banka kurucuları için aranan nitelikleri haiz olması,
- Pay senetlerinin nakit karşılığı çıkarılması ve tamamının nama yazılı olması,
- Nakden ve her türlü muvazaadan arı ödenmiş sermayesinin en az beş milyon Türk Lirası olması,
- Bu Kanun kapsamındaki işlemleri gerçekleştirebilecek yönetim, yeterli personel ve teknik donanımına sahip olması, şikâyet ve itirazlarla ilgili birimleri oluşturması,
- Bu Kanun kapsamında yürütecekleri faaliyetlerin sürekliliğine ve elektronik para kullanıcılarına ilişkin fon ve bilgilerin güvenliğine ve gizliliğine dair gerekli tedbirleri alması,
- Kurumun denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısı ve organizasyon şemasına sahip olması, şarttır.

Yönetmelik kapsamında elektronik para kuruluşları faaliyetlerini 5411 sayılı Bankacılık Kanunu'nda tanımlanan bankalar aracılığıyla yürütürler.

Ayrıca Belirtmek gerekir ki elektronik parayı ihraç eden kuruluşun sadece kendi mağaza ağında, sadece belirli bir mal veya hizmet grubunun satın alınmasında veya yapılan bir anlaşma sonucunda sadece belirli bir hizmet ağında kullanılabilen ön ödemeli araçlar bu Kanun kapsamı dışında tutulmaktadır.

Burada belirtilen sadece Kanun kapsamında Elektronik Para Kuruluşu'nun sahip olması gereken temel şartlardır. Bunun yanı sıra Yönetmelik'in 8. Maddesinde başvuru esnasında sunulması gereken bilgi ve belgelere ilişkin detaylar bulunmaktadır. Bu başvuru dosyalarının hazırlanmasının son derece komplike süreçler olduğunu ve hazırlanması gereken evrak ile süreçlerin profesyonellik gerektirdiğini hatırlatmakta fayda var.

3. FAALİYETLERİN SINIRLANDIRILMASI

Elektronik para kuruluşlarının yapabileceği iş ve işlemler Yönetmelik'te düzenlenmiştir.

Buna göre;

- Elektronik para ihraç edilmesi,
- Kanununun 12'nci maddesinin birinci fıkrasında sayılan ve aldığı lisans kapsamında ödeme hizmetlerinin sunulması,
- Sadece ödeme hizmetinin sunulmasıyla ilgili olmak kaydıyla döviz alım satım işlemleri,
- Elektronik paranın ihracı veya ödeme hizmetlerinin sunulması ile ilgili olan ve ödeme hizmeti sağlayıcılarının faaliyetlerini güvenli kılan ve kolaylaştıran kart saklama, kart verilerinin işlenmesi,
- Suiistimal ve dolandırıcılık önleme gibi ödeme hizmetlerini tamamlayıcı nitelikte olan yan hizmetler
- Elektronik paranın ihracı veya ödeme hizmetleri ile ilgili eğitim ve danışmanlık hizmetleri
- Kanununun 2'nci bölümünde yer alan hükümlere uyulması koşuluyla ödeme sistemlerinin işletilmesi

Burada sayılanlar dışında herhangi bir faaliyette bulunulması yasaktır.

Yukarıda öngörülen kriterlere ek olarak Mevzuat, elektronik para kuruluşlarının faaliyetlerini bazı noktalarda sınırlamıştır. Önemli gördüğümüz bazı sınırlamaları şu şekilde;

- Aldığı fon kadar elektronik para ihraç eder.
- Elektronik para kullanıcısı tarafından yatırılan fonları gecikmeksizin elektronik paraya çevirerek kullanıma hazır hâle getirir.
- Elektronik para ihracı karşılığında topladığı fonları Bankalar nezdinde açılacak ayrı bir hesaba aktarmak suretiyle kullanım süresi boyunca bu hesapta bulundurmamak zorundadır. Fonların yatırıldığı bankalar, yatırılan tutarı kullanım süresi boyunca Banka nezdindeki hesaplarında bloke ederler.
- Kuruluş kredi verme faaliyetinde bulunamaz.
- Elektronik parayı elinde bulundurma süresine bağlı olarak elektronik para hamiline faiz veremez ve herhangi bir menfaat sağlayamaz.
- Elektronik para kuruluşlarının elektronik para ihracı karşılığında aldığı fonlar mevduat veya katılım fonu olarak kabul edilmez.
- Elektronik para kuruluşunun temsilcisi elektronik para ihraç edemez.
- Elektronik para kuruluşu, elektronik para ihracı karşılığında aldığı fonları, diğer tüm fonlardan ayırıştırarak takip eder ve farklı bir amaç için kullanamaz.

BDDK, mevzuat tarafından belirlenen tüm bu hükümler dışında, elektronik para kuruluşu tarafından yapılamayacak diğer faaliyetleri belirlemeye de yetkilidir

4. KORUMA HESABI

Kanunun 22.maddesinde elektronik para kuruluşunun elektronik para ihracı karşılığında topladığı fonların çıkarılacak ikinci mevzuat çerçevesinde belirlenecek şartlara göre korunacağı ve buna ek olarak BDDK'nın elektronik para kuruluşlarına banka nezdinde teminat bulundurma yükümlülüğü de getirebileceği belirtilmiştir.

Elektronik para kuruluşları tarafından kabul edilen fonlar ve bu fonların tutulduğu hesaplar, bu kuruluşların iradi ya da zorunlu tasfiyeye tabi tutulması, faaliyet izninin iptal edilmesi gibi hâllerin gerçekleşmesi durumunda başka kanunlarda belirtilen önceliklere bakılmaksızın fon sahiplerinin haklarının tazmin edilmesi ve bu Kanundan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi için ilgili banka tarafından bloke edilir ve bu amaçla kullanılır.

Elektronik paranın nasıl bir koruma prosedürüne tabi olacağı ise Yönetmelik 27. Madde'de belirtilmiştir.

Buna göre;

- Elektronik para kuruluşu, şubeleri, temsilcileri veya elektronik para kuruluşu adına hareket eden üçüncü taraf bir hizmet sağlayıcısı tarafından elektronik para ihrac edilmesi karşılığında alınan ve alındığı günü izleyen işgünü sonuna kadar fona çevrilmeyen tutarlar bir banka nezdinde, sadece bu fonların tutulacağı fonların korunması amacıyla açılan hesaba aktarılır. Bu hesap, ilgili banka nezdinde elektronik para koruma hesabı olarak tanımlanır.
- Elektronik para ihracı için bir ödeme aracı vasıtasıyla alınan fonlar ile Tebliğ'de tanımlanan hizmet noktaları vasıtasıyla alınan nakit tutarlar, birinci fıkra saklı kalmak kaydıyla elektronik para kuruluşunun hesabına geçtiğinde veya başka bir surette elektronik para kuruluşunun kullanımına hazır hale geldiğinde elektronik para koruma hesabına aktarılır. Elektronik para koruma hesabına aktarma süresi, elektronik paranın ihracından itibaren beş iş gününü geçemez.
- Elektronik para koruma hesabının gün sonu bakiyesi, elektronik para koruma hesabının bulunduğu banka tarafından Merkez Bankası nezdindeki hesabında bloke edilir. Bu fıkranın uygulanmasında gün sonu bakiyesi tam iş günlerinde saat 16:30; yarım iş günlerinde saat 12:00 itibarıyla hesaplanır. Kurum, Merkez Bankasının uygun görüşünü almak şartıyla gün sonu bakiyesinin hesaplanma saatini değiştirmeye yetkilidir.
- Elektronik para kuruluşu, elektronik para ihracı karşılığında aldığı fonları, diğer tüm fonlardan ayırarak takip eder ve farklı bir amaç için kullanamaz.
- Elektronik para ile gerçekleştirilen ödeme hizmetleri dışındaki ödeme hizmetleri için alınan fonlar, 26 ncı maddede belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde korunur.
- Elektronik para kuruluşlarının mutabakat işlemleri ve Kuruma yapılacak raporlamaları hakkında 26 ncı maddenin altıncı, yedinci, sekizinci ve dokuzuncu fıkraları uygulanır.

Burada belirtilen gün sonu bakiyelerinin saatler itibariyle blokeye alınıyor olması uygulamada sorunlar yaratmakta olup paranın blokeye alınmasından sonra gelen fon ihraç taleplerinden kuruluşlar başka çözümler bulmak zorunda kalmaktadır.

5. ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARININ DENETİMİ

Elektronik para kuruluşlarının Kanun'da belirtildiği üzere faaliyet izni verilmesinin şartlarından birisi de kurumun denetimini engellemeyecek şeffaf ve açık bir ortaklık yapısı ve organizasyon şemasına sahip olması gerekmektedir.

Kanun elektronik para kuruluşlarının denetiminin BDDK tarafından yapılmasını ve bu denetimlerin elektronik para kuruluşlarının şubesinde, temsilcisinde veya dışarıdan hizmet aldığı kuruluşlar üzerinde yapılabileceğini belirtmekle birlikte bağımsız denetime de tabidirler. Kuruluşların yerinde denetimi, Kurum'un yerinde denetim yapmaya yetkili meslek personeli tarafından yapılır. Kuruluş, Kurum'un yerinde denetim yapmaya yetkili meslek personeli tarafından istenecek her türlü bilgi ve belgeyi vermek, defter ve sair belgeleri ibraz etmek ve incelemeye hazır tutmak zorundadır. Bu yükümlülük devlet güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak haller ile meslek sırrı, aile hayatının gizliliği, soruşturmanın gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa Kurum tarafından istenen her türlü belge üzerinde doğmaktadır.

BDDK, bağımsız denetimler de dahil olmak üzere, ödeme kuruluşlarının denetimleri sonucunda tespit edilen hususlarla ilgili olarak gerekli tedbirlerin alınmasını ister, tedbirlerin alınması için altı aya kadar süre verebilir ve bu süre içinde de gerekli tedbirler alınıncaya kadar kuruluşların faaliyet izinlerini geçici olarak durdurabilir. Nihai olarak da Kurul, ilgili tedbirlerin alınmaması halinde faaliyet iznini iptal etmeye yetkilidir.

Sonuç olarak uygulama açısından Elektronik Para Kuruluşları her yıl finansal bağımsız denetim ve 2 yılda bir olmak üzere bilgi sistemleri denetimi yaptırmak ve bunları belli bir sistem üzerinden BDDK ile paylaşmak zorundadır.

BDDK, ödeme kuruluşuna verilen faaliyet iznini;

- Faaliyet izni alınmasına rağmen bir yıl içinde faaliyete başlamama,
- Faaliyet izni alınmasına rağmen kuruluşun bu yetkiden açıkça feragat ettiğini veya faaliyetlerini durdurduğunu Kurum'a bildirmesi,
- Faaliyet izninin gerçeğe aykırı beyan ve belgelerle alınmış olduğunun tespiti,
- Ödeme kuruluşunun yukarıda sayılan faaliyet izni için gerekli şartları kaybettiğinin tespiti,
- Belge ve kayıtların saklanması yükümlülüğü ile ilgili olarak ilgili otorite tarafından istenen bilgi ve belgelerin geçerliliğini etkileyecek herhangi bir değişiklik olması durumunda Kurum'un derhal bilgilendirilmemesi,

- Kurul'un, ödeme kuruluşunun faaliyetlerine devam etmesinin ödemelerin güvenliğini tehdit ettiği kanısına varması durumlarında elektronik para kuruluşunun faaliyet izni Kurulun en az beş üyesinin oyuyla iptal edebilir.

Yukarıdaki sebeplerle kuruluşun faaliyet izninin iptal olduğu durumlar dışında bir de faaliyet izninin sona ermesi durumları ortaya çıkabilmektedir. Elektronik para kuruluşunun faaliyet izni;

- Birleşme veya bölünme gibi kuruluşun hukuki yapısını değiştiren işlemlerde ödeme kuruluşunun tüzel kişiliği sona erdi ise,
- Ticaret Kanunu uyarınca kuruluşun anonim şirket varlığı kendiliğinden, organlarının eksikliği yahut haklı sebeple fesih sonucu sona erdi ise,
- Faaliyete başladıktan sonra bir yıl içinde altı aydan uzun bir süre faaliyette bulunmadı ise bu altı aylık sürenin sonunda sona ermektedir.

6. MEVZUATIN İHLALİ HALİNDE ÖNGÖRÜLEN CEZALAR

Kanun yaptırım gereken halleri ayrı ayrı düzenlemiş olmakla beraber genel olarak mevzuata aykırılık halinde BDDK tarafından 20.000 (yirmi bin) TL (2019 yılı yeniden değerlendirme oranı dikkate alındığında 35.534 TL) ile 500.000 (beş yüz bin) TL (2019 yılı yeniden değerlendirme oranı dikkate alındığında 888.397 TL) arasında idari para cezasına hükmedileceğinin altını çizmiştir.

Aynı zamanda kuruluş tarafından sağlanan bir menfaatin mevcut olması durumunda bu para cezasının miktarının söz konusu menfaatin iki katından az olamayacağına da hükmetmiştir.

Yukarıda belirtilen idari para cezaları dışında ayrıca başka yaptırımların öngörüldüğü bazı spesifik eylemler de Kanun'da tanımlanmıştır. Kanun tarafından açıkça düzenlenen ve yaptırım gerektiren durumları şu şekilde sıralamak mümkündür:

- İzinsiz faaliyette bulunan gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri hakkında bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezasına hükmedilecektir.
- İzni olmaksızın aksi yönde izlenim oluşturan ve bu yönde ticaret unvanlarında ve sair yerlerde ibarelere yer veren gerçek kişiler ile tüzel kişilerin görevlileri de aynı şekilde bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası alacaktır.
- Yukarıdaki durumların bir iş yeri bünyesinde işlenmesi halinde bu işyerinin iki aydan altı aya kadar kapatılmasına BDDK tarafından hükmedilebilir.
- Eğer faaliyet izni iptal edilen bir ödeme kuruluşu faaliyetlerine devam etmekteyse yukarıdaki hükümler aynı şekilde uygulanacaktır.
- Denetim ve gözetim görevlerinin yerine getirilmesini engelleyen kişi bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ile cezalandırılır. Yine bu kapsamda istenilen bilgi ve belgeleri vermeyen kişi üç aydan bir yıla kadar hapis ve bin beş yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.

- Mevzuat kapsamında verilmesi ya da yayınlanması gereken belgelerdeki gerçeğe aykırı beyanlardan dolayı, bu beyanları imzalayan kişiler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve iki bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Belge ve kayıtların en az on yıl süreyle güvenli ve istenildiği an erişime imkan sağlayacak şekilde yurt içinde saklama yükümlülüğüne aykırı davrananlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve beş yüz günden bin beş yüz güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Güvenlik tedbirleri almaya yönelik yükümlülüklerle aykırı davrananlar bir yıldan üç yıla kadar hapis ve bin güne kadar adli para cezası almakla beraber bu durumun dikkatsizlik, tedbirsizlik yahut meslekte yetersizlik nedeniyle işlenmesi durumunda bu kişiler bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Kuruluşun ortakları, yönetim kurulu üyeleri, mensupları, bunlar adına hareket eden kişiler, görevlileri, dış hizmet sağlayıcısının çalışanları ve hatta üçüncü kişiler, görevlerinden ayrılmış dahi olsalar kuruluş ya da müşterilere dair gizli bilgileri açıklayamazlar. Aksi halde bir yıldan üç yıla kadar hapis ile bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılırlar.
- Herhangi bir basın yayın vasıtası ile ödeme kuruluşunun itibarına kasten zarar verilmesine sebep olanlar bir yıldan üç yıla kadar hapis cezası ve bin günden iki bin güne kadar adli para cezası alırlar.
- Kuruluşun işlemlerinin kayıt dışı bırakılmasından, gerçek mahiyetlerine uygun düşmeyen şekilde muhasebeleştirilmesinden dolayı, buna dair belgeleri imzalayan kişiler bir yıldan üç yıla kadar hapis ve iki bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılır.
- Kendisi ya da başkası adına zimmet suçu işleyenler altı yıldan on iki yıla kadar hapis ve beş bin güne kadar adli para cezası ile cezalandırılmakla birlikte kuruluşun uğradığı zararı tazmin ederler. Bu durumun ortaya çıkmaması için hileye başvurulduysa cezanın alt sınırı on iki yıl ve yirmi bin güne çıkar ve adli para cezası da en az kuruluşun uğradığı zararın üç katı miktarında olur.

7. ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARININ TABİ OLDUĞU VERGİLENDİRME SİSTEMİ

11 Mart 2017 tarihinde Resmî Gazete 'de yayımlanan 91 seri numaralı Gider Vergileri Genel Tebliği ("**Genel Tebliğ**") elektronik para kuruluşları için mevzuatta uyulması gereken diğer bir düzenlemedir. Bu kuruluşların vergilendirilmesi Genel Tebliğ tarafından düzenlenmiş olup 1 Nisan 2017 tarihi itibari ile yürürlükte bulunmaktadır.

Bu Tebliğ ile elektronik para ve ödeme kuruluşlarının gerçekleştirdiği ödeme hizmetleri banka muamele ve hizmetlerinden sayılarak söz konusu kuruluşların "banker" sıfatıyla Banka Sigorta Muamele Vergisi (BSMV) mükellefi olduğu düzenlenmiştir. Bu kapsamda elektronik para kuruluşları tarafından ödeme hizmeti kullanıcılarına verilen hizmet nedeniyle tahsil edilen komisyon ve ücret gibi tutarların tamamı BSMV matrahını oluşturuyor. Söz konusu BSMV matrahı ise %5 olarak belirlenmiştir. Yani bu kuruluşlar düzenledikleri faturalar da diğer bir çok sermaye şirketi gibi KDV değil BSMV eklerler.

8. KİŞİSEL VERİLERİ KORUMA KANUNU KAPSAMINDA ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI

Kişisel veri, kimliği belli veya belirlenebilir gerçek kişiye ilişkin her türlü bilgiyi ifade eder. Kişisel verilerin işlenmesi kapsamına ise kişisel verilerin tamamen veya kısmen otomatik olan ya da herhangi bir veri kayıt sisteminin parçası olmak kaydıyla otomatik olmayan yollarla elde edilmesi, kaydedilmesi, depolanması, muhafaza edilmesi, değiştirilmesi, yeniden düzenlenmesi, açıklanması, aktarılması, devralınması, elde edilebilir hâle getirilmesi, sınıflandırılması ya da kullanılmasının engellenmesi gibi veriler üzerinde gerçekleştirilen her türlü işlem girmektedir. Ayrıca kişisel Verilerin Korunması Kanunu (“KVKK”)’nda Kişisel verilerin işleme amaçlarını ve vasıtalarını belirleyen, veri kayıt sisteminin kurulmasından ve yönetilmesinden sorumlu olan gerçek veya tüzel kişi Veri Sorumlusu olarak tanımlanmıştır.

Elektronik Para Kuruluşlarının da işlerini yaparken edindikleri birçok veri açısından Veri Sorumlusu olduğu açıktır. KVKK uyarınca kişisel veriler ilgili kişi açıkça bilgilendirilmeksizin ve ilgili kişinin açık rızası olmaksızın işlenemez. Ancak bu hükmün bazı istisnaları da bulunmaktadır. Bu istisnalardan birisi kanunlarda açıkça öngörülmesi halinde ilgili kişinin açık rızası olmadan da kişisel verinin işlenebilecek olmasıdır.

KVKK’da sayılan istisnaların varlığı halinde Elektronik Para Kuruluşları da kişisel verileri açık rıza olmaksızın işleyebilecektir. Bununla birlikte Kanun’da yer alan ve kişisel verilere atıfta bulunan bazı özel hükümler de Kuruluşlar açısından kişisel veri işleme esnasında dikkate alınması gereken, kolaylaştırıcı hükümlerdir.

Kanun’un 23. Maddesinin 2. fıkrası ile “Ödeme usulsüzlüklerini önlemek, araştırmak ve ortaya çıkarmak için gerekli durumlarda, sistem işleticisi ve ödeme hizmeti sağlayıcısı, kişisel bilgileri kişisel verilerin korunmasına ilişkin gerekli tedbirleri alarak kullanır” ifadesiyle bilhassa uygulamada “fraud” olarak anılan ödeme usulsüzlüklerinin tespiti ve engelleme amacıyla kişisel veri işlemenin önü açıktır diye yorumda bulunabiliriz. Elbette bu da sınırsız bir veri işleme niteliğinde olmayıp gerekli tedbirler alınarak ölçülü ve sınırlı bir veri işleme olmalıdır. Her kuruluş kendi bünyesinde bunu nasıl yapacağına karar vermeli ve standartlar politikalar oluşturmalıdır.

Kişisel verilerin işlenmesi bakımından önem arzeden diğer bir hüküm ise Kanun’da 23. Maddenin birinci fıkrasında yer alan düzenlemedir. Buna göre “..Kanunda yer alan hususlar ile ilgili belgeleri ve kayıtları en az on yıl süreyle güvenli ve istenildiği an erişime imkan sağlayacak şekilde yurt içinde saklar” denmektedir. Yani bu madde ile Kuruluşun bu bağlamdaki kişisel verileri de 10 yıl saklamak zorunda olduğu da açıkça hükme bağlanmıştır.

Hem Ödeme Kuruluşları hem de Elektronik Para Kuruluşları açısından kişisel verilerin işlenmesi konusu önemli ve son derece dikkat edilmesi gereken bir husustur. Bu konuda önemli noktaları gösterir şekilde yapmış olduğumuz ayrı bir çalışmamızı da Ödeme ve Elektronik Para Derneği ile paylaşmıştık. Anılan çalışmayı eticarethukuku.com adresindeki bloğumuzda da görebilirsiniz.

9. AVRUPA BİRLİĞİ KAPSAMINDA ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI VE BUNLARIN MESLEK BİRLİKLERİ

Payment Services Directive (“PSD”) /Ödeme Hizmetleri Direktifi Avrupa Birliği ülkeleri arasında hızlı, güvenli ve rekabetçi bir ödeme piyasası geliştirmeyi hedefleyerek 2009 yılında yürürlüğe girmiştir. Bu direktif ile bankalara alternatif olan yeni bir ödeme hizmetleri sağlayıcısı kategorisi oluşturulmasının yanı sıra ödeme uygulamaları için aynı kuralların geçerli olduğu bir alan oluşturuldu. Bunun yanında AB’den başka İzlanda, Norveç ve Lihtenştayn’ın da dahil olduğu Single Euro Payment Area (SEPA) projesi için de önemli bir adım atılmış oldu.

Avrupa Birliği’nde çıkartılan her kanunun 5 yıl sonra gözden geçirilmesi kuralının bir sonucu olarak PSD incelenmiş ve gelişen şartlara göre yeniden düzenlenerek 2016 yılında Payment Services Directive 2 (“PSD 2”) olarak yeniden yürürlüğe girmiştir.

Avrupa Birliği içindeki ödeme kuruluşları için bilinmesi gereken diğer bir nokta ise bunların European Payment Institutions Federation (“EPIF”) / Avrupa Ödeme Kuruluşları Federasyonu üyesi olmalarıdır. EPIF, 2011 yılında kurulan ve bankacılık sektörü dışında ödeme hizmetleri veren kuruluşların menfaatlerini gözetten bir çatı organizasyondur.

Türkiye açısından ise Ödeme ve Elektronik Para Derneği (“ÖDED”) adı altında 2015 yılından itibaren ödeme ve elektronik para kuruluşlarını temsil eden bir sektör derneği bulunmaktadır. Türkiye’deki bu derneğin amacı da PSD’ye paralel olarak tüketicinin ve işletmelerin hayatını kolaylaştıracak güvenli, kolay ve yenilikçi hizmetlere erişimi sağlamak, üye ve sektörler arasında yakın dayanışma ve iş birliğini temin etmektir.

Ülkemizin de Avrupa Birliği üyeliği kapsamında AB mevzuatını iç hukuka uyarlama çalışmaları neticesinde PSD esas alınarak 6493 Sayılı Kanun hazırlanmıştır. Birçok yönüyle PSD ile benzeyen Kanunumuz bazı noktalarda ayrılmıştır. Bu nedenle Kanun uygulanırken ya da yorumlanırken yaşadığımız bazı belirsizlik durumlarında PSD ve PSD2 yol gösterici olabilmektedir.

10. MASAK DÜZENLEMELERİ AÇISINDAN ELEKTRONİK PARA KURULUŞLARI

Mali Suçları Araştırma Kurulu (“MASAK”), suç gelirlerinin aklanmasının önlenmesi kurulmuş olan bir kuruldur. MASAK, Maliye Bakanlığı’na bağlı olup, politika belirleme, mevzuat geliştirme, veri toplama, analiz, değerlendirme, denetim, koordinasyon ve inceleme gibi birtakım faaliyetler icra etmektedir.

Suç gelirlerinin aklanması ve terörün finansmanının önlenmesine ilişkin MASAK mevzuatında yapılan değişiklikler ile Elektronik Para Kuruluşları da yükümlüler arasına eklenmiştir. Elbette ana konusu para olan kuruluşların MASAK mevzuatı kapsamında kendine yer bulması kaçınılmazdır.

Suç Gelirlerinin Aklanmasının ve Terörün Finansmanının Önlenmesine Dair Tedbirler Hakkında Yönetmelik düzenlenerek elektronik para kuruluşları, MASAK mevzuatı kapsamında yükümlü tanımı içinde yer alarak finansal kuruluş olarak nitelendirilmeye başlanmıştır. Bu değişiklikler

ile MASAK, Elektronik Para Kuruluşlarına yaptırım uygulama hakkına yasal olarak sahip olmuştur. Böylece bu kuruluşlar tarafından sahtekarlık, kara para aklama ve benzeri hususlarda uygulanması gereken tedbirler daha belirgin hale getirilmiştir.

Uyum görevlisi

Elektronik para kuruluşlarının mevzuat sonucunda yapılan işlemlere karşılık şüpheli işlem bildirimini yapma ve kimlik doğrulama yükümlülükleri ortaya çıktı.

Bununla birlikte elektronik para kuruluşlarının dışarıdan veya kendi şirketleri içerisinde bir kişiyi mevzuat hükümlerine uygun olarak “uyum görevlisi” olarak atamaları zorunlu hale geldi.

Kimlik doğrulama

Mevzuatın getirdiği yükümlülüklerden bir diğeri olan, kimlik doğrulama yükümlülüğü ise müşteri tarafından yapılan işlemin niteliğine ve tutarına göre farklı şekillerde ortaya çıkabiliyor.

Elektronik ortamlarda yapılan işlemlerde, gerçek kişiler için kimlik bilgilerinin MERNİS üzerinden, tüzel kişilerde ise TOBB, GİB veya benzeri kurumlardan teyit edilmesi gerekiyor.

Kimlik doğrulama yükümlülüğünün kural olarak yüz yüze gerçekleştirilmesi gerekiyor. Buna ek olarak MASAK Genel Tebliği Sıra No: 5 (Tebliğ) ile tebliğe yapılan eklemelerle elektronik para kuruluşlarına basitleştirilmiş tedbirler uygulama imkânı tanınmıştır.

Basitleştirilmiş tedbirler ve uygulama şartları

Elektronik para kuruluşları, elektronik paranın ihracı üzerine yapılan işlemlerde aşağıdaki şartların varlığı halinde kimlik tespiti yapmayabilir.

- a. Aynı yıl içinde nakit çekim tutarı 300 TL’yi aşmayan ve sadece mal ve hizmet alımında kullanım amaçlı elektronik para ihracı yapılması
- b. Yeniden yükleme yapılabilen ve toplam yükleme tutarı bir ay içinde 750 TL’yi ve her halde bakiyesi 750 TL’yi aşmayan ve sadece mal ve hizmet alımında kullanım amaçlı elektronik para ihracı yapılması hallerinde.

Buna ek olarak belirtmek gerekir ki, **(a)**’da belirtilen tutarların üzerinde elektronik para ihracını müşteri ile yüz yüze olmaksızın, elektronik ortamda elektronik bir hesap üyeliği aracılığıyla gerçekleştiren elektronik para kuruluşlarının mevzuatta belirlenmiş bazı koşulların varlığı halinde, yukarıda da belirtilen kimlik tespiti yükümlülüklerinden muaf tutulması öngörülmüştür.

Şüpheli işlem bildirim

Elektronik Para Kuruluşları, şüpheli olabilecek bir işlemle karşılaştıklarında, işlem hakkında araştırma yaparak elde ettikleri bilgi ve belgeleri, işleme ilişkin şüphenin oluştuğu tarihten itibaren en geç 10 iş günü içinde MASAK'a iletmek zorundadır.

11. SONUÇ

Bu çalışmamızda genel hatları ile Elektronik Para Kuruluşlarının lisans almasından başlayıp faaliyet gösterdikleri her alanda belli başlı noktaları ele almaya çalıştık. 6493 Sayılı Kanun ve ilgili mevzuat görece yeni olması sebebiyle bazı konularda duraksamalar ve yorum farklılıkları yaşanabilmektedir. Yerel mevzuat, Avrupa Birliği mevzuatı ve BDDK'nın zaman zaman aldığı kararlar da dikkate alınarak yerleşik uygulamalar oluşmaya başlamıştır ve devam etmektedir. Bir Elektronik Para Kuruluşu lisansının alınmasından başlayıp faaliyetin sürdürdüğü süre boyunca özel düzenlemelere ve sıkı bir denetime tabi olduğundan uzman hukukçular çalışılması zaruri gözükmemektedir. Aksi halde geri dönülemez sonuçlarla karşılaşma ihtimali yüksektir.